

LAVENTS kundër LETONISË*(kërkesa nr. 58442/00)***28 nëntor 2002**

kjo çështje kishte të bënte me disa shkelje të garancive të Konventës në lidhje me lirinë dhe sigurinë e personit si dhe me gjykimin e drejtë

I. Faktet kryesore

1. Aleksandrs Lavents është shtetas letonez i lindur më 1959. Aktualisht ai mbahet nën mbikëqyrje në një spital në Riga. Më parë kërkuesi ka qenë kryetar i bordit mbikëqyrës të bankës më të madhe Letoneze. Banka në atë kohë kaloi në likuidim, duke shkaktuar dëme të rënda për ekonominë e vendit si dhe shkatërrimin financiar të qindra mijëra njerëzve. Prokurori që merrej me dosjen e kërkuetit ngriti dyshime se ky kishte kryer veprën penale të sabotimit, duke qënë se kishte autorizuar transferimin e pothuajse 139 milion Euro në një bankë ruse me seli në Moskë, në shkëmbim të një angazhimi për një pagesë në formën e obligacioneve të qeverisë ruse. Kërkuesi u akuzua gjithashtu për kryerjen e veprimeve mashtruese, duke pasur si qëllim që të krijonte idenë e një shtate të qëndrueshme dhe fitimprurëse të bankës.
2. Më 1 qershor 1995 kërkuesi u deklarua formalisht i dyshuar me akuzën e sabotimit, u mor në pyetje dhe, më 28 qershor 1995 dhe ndaj tij filluan hetimet. Ai u arrestua më 14 korrik 1995 në pritje të gjykimin të tij. Pavarësisht nga një numër ankesash nga ana e kërkuetit, periudha e tij a paraburgimit u shty disa herë me radhë. Për më tepër, ai vuante nga probleme shëndetësore, sidomos të zemrës, dhe ishte shtruar dy herë në spital gjatë periudhës së paraburgimit, duke u mbajtur nën mbikëqyrje për të shmangur mundësinë e largimit.
3. Më 12 qershor 1997 filloi procesi gjyqësor në Gjykatën e Rrethit të Rigës. Gjykata nuk e pranoi kërkesën për lirim të bërë nga ana e Z. Lavents, duke e argumentuar këtë vendim me pretendimin se ai akuzohej për kryerjen e veprave penale me rrezikshmëri të lartë shoqërore dhe se gjendja e tij shëndetësore nuk shtronte nevojën e ndryshimit të masës së sigurimit të vendosur ndaj tij. Pasi kishte pësuar një atak në zemër gjatë një seance më 14 tetor 1997, Z. Lavents u vu në arrest shtëpie, ku mbahej nën mbikëqyrje, dhe në mënyrë të veçantë, i ishte ndaluar që të largohej nga apartamenti i tij. Një ditë pas këtij vendimi, gazeta më e madhe e përditshme letoneze në atë kohë, botoi një deklaratë të Kryeministrit dhe të Ministrit të Drejtësisë në të cilën ata shprehnin pakënaqësinë e tyre për ndryshimin e masës së sigurimit ndaj Z. Lavents. Një ditë më vonë, gjyqtarët që merreshin me çështjen u tërhoqën për shkak të presionit “nga qeveria dhe nga opinionin publik”, dhe çështja iu besua një trupi tjetër gjyqësor në të njëjtën gjykatë. Po në tetor të vitit 1997, me urdhër të një gjyqtari, korrespondenca e Z. Lavents, përfshirë edhe atë me avokatin e tij, u bllokua dhe u kontrollua. Deri më sot kjo masë nuk është hequr ende.
4. Më 14 shtator 1998 kërkuesi u dërgua përsëri në burg. Ai bëri nëntë

kërkesa për t'u liruar, por të gjitha u refuzuan me arsyetimin se karakteri i tij dhe natyra serioze e akuzave të ngritura ndaj tij e bënë të nevojshme mbajtjen e tij në gjendje paraburgimi. Si pasojë e gjendjes së tij shëndetësore ai u shtrua përsëri në spital, si në atë të burgut – ku nuk i lejoheshin vizitat nga familjarët – ashtu edhe në qendra spitalore jashtë burgut.

5. Disa herë me radhë gjatë procesit gjyqësor kërkuesi kërkoi ndryshimin e trupit gjykues të Gjykatës së Rrethit, si të kryetares së tij, Znj. Steinerte ashtu edhe të dy gjyqtarëve të tjerë, duke i akuzuar për njëanshmëri dhe për fshehjen e një prove të rëndësishme në favor të pafajësisë së Z. Lavents. Një urdhër i nxjerrë nga dy gjyqtarë të tjerë për heqjen e dosjes nga gjykimi i Znj. Steinerte, u prapësua më 14 dhjetor 1999 nga Senati i Gjykatës së Lartë me kërkesë të prokurorit të çështjes. Prapësimi i këtij urdhri iu kalua përsëri Gjykatës së Rrethit të Rigës, e cila me të njëjtën përbërje gjyqtarësh, të kryesuar po nga Znj. Steinerte e hodhi poshtë atë. Në vijim, në nëntor dhe dhjetor 1999, Znj. Steinerte bëri një sërë deklaratash në dy të gazeta të përditshme letoneze. Në këto deklarata ajo kritikonte qëndrimin e mbrojtjes dhe aludonte për rezultatin e procesit gjyqësor; ajo shprehte gjithashtu habinë e saj në lidhje me faktin që kërkuesi këmbëngulte në pafajësinë e tij dhe e ftoi atë ta provonte atë.

6. Me një vendim të 28 dhjetorit 2001 kërkuesi u deklarua fajtor dhe u dënua me 9 vjet heqje lirie. Procedurat në apel janë ende në rrugë e sipër.

II. Vendimi i Gjykatës

7. Z. Lavents ankohej në bazë të Nenit 5 për kohëzgjatjen e periudhës së heqjes së lirisë së tij gjatë gjykimit dhe për mungesë të mundësive efektive për të rishikuar masat e sigurimit të marra ndaj tij. Ndërsa në bazë të Nenit 6 ai ankohej se çështja e tij nuk ishte gjykuar brenda një afati të arsyeshëm dhe nga një gjykatë e paanshme e krijuar me ligj, dhe se deklaratat e bëra në shtyp nga ana e gjyqtares që merrej me çështjen e tij tregonin se ajo ishte e bindur për fajësinë e tij. Në vijim ai pretendonte se bllokimi dhe kontrolli i korresponde-ncës së tij, si dhe moslejimi i vizitave nga familjarët gjatë një pjese të kohës së paraburgimit, përbënte shkelje të të drejtave të tij të garantuara nga ana e Nenit 8.

A. Në lidhje me Nenin 5 § 3

8. Gjykata vuri në dukje se për 11 muaj kërkuesi ishte mbajtur i mbyllur dhe vazhdimisht nën mbikëqyrje në apartamentin e tij, duke u ndaluar rreptësisht të largohej. Ajo konstatoi se shkalla e ashpërsisë së kësaj mase ishte e tillë që mund të konsiderohej si privim lirie në kuptimin e Nenit 5 të Konventës. I njëjti konstatim sipas Gjykatës gjen zbatim edhe në lidhje me periudhat e kaluara në spital.

9. Gjykata mund të merrte në shqyrtim vetëm periudhën pas 27 qershorit 1997, datë në të cilën Konventa ka hyrë në fuqi në lidhje me Letoninë. Megjithatë ajo mbajti parasysh periudhën e kaluar në paraburgim edhe përpara kësaj date, me qëllim që të vlerësonte nëse kohëzgjatja e heqjes

së lirisë ishte e arsyeshme. Në këtë drejtim ajo saktësoi se kishin kaluar gjashtë vjet, pesë muaj e 14 ditë nga data e arrestimit të kërkuesit dhe data në të cilën gjykata kishte vendosur mbi themelin e akuzave të ngritura ndaj tij. Këtu përfshiheshin edhe katër vjet e gjashtë muaj nga data e hyrjes në fuqi të Konventës në lidhje me Letoninë.

10. Gjykata vuri në dukje se pas hyrjes në fuqi të Konventës në Letoni, Gjykata e Rrethit për nëntë herë me radhë kishte refuzuar kërkesat për lirim të kërkuesit, duke i parashtruar arsyet e vendimeve të saj në një mënyrë abstrakte dhe të përmbledhur dhe duke iu referuar thjesht kritereve të parashikuara në dispozitat përkatëse të Kodit të Procedurës Penale. Sipas mendimit të Gjykatës, argumente të tillë nuk mund të justifikojnë heqjen e lirisë të kërkuesit për një periudhë kaq të gjatë dhe nuk i qëndrojnë testit të kohës së nevojshme për mbajtjen e procesit. Për këtë arsye Gjykata mendon se ka pasur shkelje të Nenit 5 § 3 të Konventës.

B. Në lidhje me Nenin 5 § 4

11. Gjykata ka juridiksion për ta shqyrtuar këtë çështje vetëm për sa i përket periudhës pas 27 qershorit 1997. Kjo nënkupton që shqyrtimi nga ana e saj i efektivitetit të rishikimeve të masave të sigurimit kufizohet vetëm në fazën e procedimit gjyqësor.

12. Në këtë çështje Gjykata e Rrethit e Rigës duhej ta vlerësonte themelin e çështjes si dhe kishte për detyrë të shqyrtonte kërkesat e Z. Lavents për tu liruar. Në lidhje me këtë pikë, Gjykata iu referua përfundimeve të saj në bazë të Nenit 6 § 1 duke arritur në përfundimin se kërkuesi nuk ishte gjykuar nga një gjykatë e paanshme dhe se trupi gjykues që gjykonte çështjen e tij nuk ishte "krijuar me ligj" për sa i përket periudhës pas 14 dhjetorit 1999. Për këtë arsye Gjykata vendosi se ka pasur shkelje të Nenit 5 § 4 të Konventës.

C. Në lidhje me Nenin 6 § 1 të Konventës

a. E drejta për një gjykim brenda një afati të arsyeshëm

13. Gjykata vlerësoi se në rastin e kërkuesit, procedurat kishin filluar kur ai ishte marrë për herë të parë në pyetje si i dyshuar, më 1 qershor 1995, dhe kishin përfunduar me dhënien e vendimit në shkallë të parë më 28 dhjetor 2001. Pra këto procedura, të cilat vazhdonin ende në apel, kishin zgjatur thujtë gjashtë vjet e shtatë muaj. Megjithatë Gjykata kishte kompetencë ta shqyrtonte këtë çështje vetëm pas datës në të cilën Konventa kishte hyrë në fuqi për Letoninë, ajo theksoi se duhej mbajtur parasysh faza në të cilën kishin arritur procedurat deri në atë datë, pikërisht për qëllimet e vlerësimit të afatit të arsyeshëm. Deri në këtë datë pra, hetimi i çështjes kishte kërkuar dy vjet dhe 27 ditë.

14. Gjykata e pranoi faktin se çështja ishte tepër komplekse dhe që vonesa të konsiderueshme ishin shkaktuar nga gjendja shëndetësore e kërkuesit, por mbajti qëndrimin se kërkuesi nuk mund të konsiderohej përgjegjës për vonesa të tilla përderisa ato kanë qënë rezultat i një force madhore. Në lidhje me sjelljen e autoriteteve kombëtare, Gjykata vuri në dukje se pothuaj 11 muaj kishin kaluar nga data kur gjyqtarët hoqën dorë nga çështja duke nxjerrë si arsye presionin qeveritar, dhe datës në të cilën çështja iu dha për

gjykim një trupi tjetër gjykues, dhe se asnjë arsye nuk ishte dhënë për një vonesë të tillë. Kështu Gjykata arriti në përfundimin se autoritetet gjyqësore nuk kishin vepruar me zellin e kërkuar për një ecuri të mirë procedurale dhe vendosi se ka pasur shkelje të Nenit 6 § 1 të Konventës.

b. E drejta për një gjykim nga një gjykatë e vendosur me ligj

15. Gjykata rikujtoi faktin se urdhri për heqjen dorë të Znj. Steinerte u revokua nga Senati i Gjykatës së Lartë me kërkesë të prokurorit. Në kundërshtim me instruksionet e dhëna nga Senati në urdhrin e tij, çështja iu dha përsëri për gjykim të njëjtit trup gjykues të Gjykatës së Rrethit të Rigës e cila edhe kishte hequr dorë prej saj. Në vijim Gjykata vuri në dukje se, pasi vendimi i këtij trupi gjykues ishte revokuar, gjyqtarët në përbërje të tij, ligjërisht nuk mund të merrnin më pjesë në gjykimin e kësaj çështje. Kjo do të thotë se trupi gjykues i Gjykatës së Rrethit nuk ishte krijuar në përputhje me ligjin dhe se ka pasur shkelje të Nenit 6 § 1 në këtë drejtim.

c. E drejta për gjykim nga një gjykatë e paanshme dhe e pavarur

16. Gjykata vuri në dukje se Znj. Steinerte kishte kritikuar në shtyp qëndrimin e mbrojtjes në procedimin gjyqësor, kishte bërë parashikime mbi rezultatin e procesit gjyqësor dhe kishte shprehur habinë e saj për këmbënguljen e kërkuarit për pafajësinë e tij, duke i kërkuar këtij që të provonte këtë pafajësi. Sipas mendimit të Gjykatës, këto deklarata arrinin në marrjen e një qëndrimi të palëkundur në lidhje me rezultatin e procesit, duke shfaqur një preferencë të qartë për një vendim fajësie në dëm të kërkuarit. Këto deklarata kishin bërë që kërkuari të dyshonte për mungesën e paanësisë së gjyqtarës. Për këtë arsye Gjykata vendosi se ka pasur shkelje të Nenit 6 § 1 në lidhje me mungesën e paanshmërisë së gjykatës dhe vlerësoi se ishte e panevojshme për ta shqyrtuar më vete çështjen e "pavarësisë" së saj.

D. Në lidhje me Nenin 6 § 2

17. Gjykata nënvizoi se nga deklaratat e Znj. Steinerte për shtypin se ajo ishte e bindur për fajësinë e kërkuarit. Ajo kishte arritur deri aty sa të sugjeronte që ai të provonte pafajësinë e tij, një qëndrim që sipas mendimit të Gjykatës vinte në kundërshtim me parimin themelor të prezumimit të pafajësisë. Për këtë arsye Gjykata vlerësoi se ka pasur shkelje të Nenit 6 § 2 të Konventës.

E. Në lidhje me Nenin 8

a. Bllokimi dhe kontrolli i korrespondencës

18. Gjykata vlerësoi se ka pasur ndërhyrje në të drejtën e kërkuarit për respektimin e korrespondencës. Ajo vuri në dukje se masa në fjalë, pra bllokimi dhe kontrolli i korrespondencës, ishte urdhëruar nga një gjyqtar në bazë të Kodit të Procedurës Penale, i cili autorizonte marrjen e masave të tilla në rastin e personave të akuzuar për vepra penale të një rrezikshmërie të madhe. Sipas mendimit të Gjykatës, kjo dispozitë u linte gjykatave një hapësirë mjaft të madhe duke parashikuar vetëm llojet e veprave penale për të cilat kjo masë gjen zbatim, por duke mos specifikuar periudhën e vlefshmërisë së masës ose arsyet subjektive që mund të kërkojnë vendosjen e saj. Ligji që ishte zbatuar nuk saktësonte me një qartësi të

mjaftueshme qëllimin dhe mënyrën e ushtrimit të kompetencave që u ishin njohur autoriteteve në këtë fushë. Për këto arsye, Gjykata vlerësoi se ndërhyrja nuk ishte parashikuar nga ligji dhe se ka pasur shkelje të Nenit 8.

b. Ndalimi i vizitave nga familjarët

19. Gjykata nënvizoi se ka pasur ndërhyrje në të drejtën e kërkuarit për respektim të jetës së tij familjare. Gruaja dhe vajza e Z. Lavents nuk ishin lejuar që ta vizitonin atë gjatë tre periudhave kohore, më e gjata e të cilave kishte zgjatur gati një vit e shtatë muaj. Për më tepër, ndalimi i vizitave kishte pasur karakter absolut. Në vijim Gjykata vuri re se kërkuari nuk kishte bërë përpjekje gjatë periudhës kur kishte qënë në arrest shtëpie, pra në kushte kontaktesh të pandërprera me familjen e tij, që në ndonjë mënyrë të fshihte provat apo të dëmtonte hetimin e çështjes së tij. Për këtë arsye Gjykata nuk u bind që zbatimi i një mase të tillë shtrënguese kishte qënë i nevojshëm për arritjen e qëllimeve të ligjshme që ajo mund të kishte pasur. Pra sipas Gjykatës ka pasur shkelje të Nenit 8 edhe në këtë këndvështrim.

F. Në lidhje me Nenin 41

20. Gjykata i akordoi kërkuarit 15 000 Euro për shpenzime gjatë procesit.